

EL-HALÎM

Halîm, Mevlâ'nın Esmâ-ül Hüsnâ'sından mübarek bir ismi şerifleridir.

Her günah işleyeni hemen cezalandırmayıp mühlet tanımayan Yüce Allah'ın bütün canlılara, bilhassa insanlara karşı çok hilm ve rıfk¹ ile, sabır ile tecelli etmekte olduğu aşikardır. Yüce Allah'ın yarattıklarına karşı muamelesinin temelinde hilm vardır. Yumuşaklık, rıfk vardır. Asilerin, zalimlerin cezasını bir anda vermeye gücü yettiği halde, hilminin ve sabrının tecellisi olarak ekseriyetle onlara mühlet veriyor ve cezalarını geciktiriyor. İsyandan itaate dönenlerin günahını affedeceğinin müjdesini veriyor.

Evet, Allah Habîr olmasına rağmen, yani yapılan isyan ve kabahatların hepsini en ince teferruatına kadar bilmesine rağmen Halîm'dir, her günah işleyeni hemen cezalandırmaz, azab vermez. Mühlet verir ve o kullarının tevbe ve istiğfarlarını bekler. Çünkü O, aynı zamanda Rahîm'dir, Raûf'tur, Sabûrdur ve Lâtîf'tir. İşte gerek ruh planında, gerek davranışlarında akıllı, yumuşak, abırlı, tahammüllü, hazımlı ve hoşgörülü, merhametli bir kimse Cenab-ı Hakk'ın Halîm, Rahîm, Raûf, Sabûr ve Lâtîf isimlerinin tecellisine mazhardır.

Halîm sıfatı aynı zamanda peygamberlerin de müşterek sıfatlarından. Onlar kavim ve kabilelerine daima yumuşaklıkla muamele etmişlerdir. Bilhassa insanları Hakk'a davette bu sıfatın önemi çok büyüktür. Bütün peygamberler gibi Efendimiz (s.a.v) de, nasıl her yönü ile örnek oluyorsa, bu yönü ile de en güzel örnektir. Evet, O, bütün güzel sıfatlarda olduğu gibi, bu sıfatta da doruk noktasındadır. Koskoca bir hayat hilm, rıfk, sabır yörüngeli geçmiş, o yüce ruha yapılan bunca kabalık, taarruz ve hoyratlıklar, O'nun hilm atmosferi içerisinde erimiştir. O Yüceler Yücesi Nebî (s.a.v)'in en azılı düşmanlarına karşı tavrı, merhamet, sabır ve hilmle onların hidayeti için ve mühlet tanınması için Rabbine dua etmesi olmuştur. Kendisini yurdundan, yuvasından eden küffara karşı sert bir tavrı ve onları rencide edecek bir tek kelâmı söz konusu değildir. Taif hadisesi malumdur; O Yüce Nebî (s.a.v), Taif halkını İslâm'a ve dolayısıyla cennetlere davet ederken, onlar zalimane alaylarla, gayzlı sözlerle ve O'nu taşıyarak zulüm kusuyorlar. Bu sahne, bu olay, hiçbir beşerin asla sinesine çekemeyeceği bir durumken; O engin gönül sahibi, hilm sıfatı ile Rabbinin rızası için sineye çekiyor ve onların bu küstahlıklarına karşılık yine onlar için Rabbine dua ve niyaz edip O'ndan mühlet tanınmasını, azap etmemesini talep ediyor. Sadece iman edenlere değil; küffara ve kendisine bunca düşmanlık edenlere karşı bile hep hilmle rıfkla muamele ediyor.

Biz kullara düşen ise her güzel vasıfta olduğu gibi bu vasfa da çok ihtiyacımız olduğunun bilincinde olmaktır. Hayatımızın her lahzasında hilme muhtacız ve hilm ehli olamazsak maddi ve manevi tehlikelerden salim olamayız. Sertlik her an kırmaya ve kırılmaya namzettir. Hilmin olmadığı yerde sertlik, gazap, öfke, kin vardır ki sonuçları itibariyle hepsi çok telikelidir. Bir hadis-i şeriflerinde Efendimiz (s.a.v) şöyle buyurmuşlar: "Kuvvet, pehlivanlık ile değil; kuvvetli, hiddet anında nefesine hakim olandır"²

Yüce Allah Kur'an-ı Kerîm'de Nebîsinin güzel halini anlatıp bununla bize ibret dersi verirken şöyle buyurur: "O vakit Allah'tan bir rahmet ile onlara yumuşak davrandın! Şayet sen kaba, katı yürekli olsaydın, hiç şüphesiz, etrafından dağılıp giderlerdi. Şu halde onları affet; bağışlanmaları için dua et; iş hakkında onlara danış. Kararını verdiğin zaman da artık Allah'a dayanıp güven. Çünkü Allah, kendisine dayanıp güvenenleri sever."³

İşte bu ayet-i kerime O Yüce Nebî'nin hilmini, merhamet ve şefkatini, rıfk ve mülayemetini açıkça ifade ediyor. Bir hadislerinde "Beni Rabbim terbiye etti"⁴ diyor ki, muhakkak O Yüce Ruh'u bizzat Rabbi terbiye etti. Yukarıdaki ayette Yüce Mevlâ, Resulüne, kendisine isyan edenleri affetmesini ve onların mağfireti için dua etmesini buyurarak bu meseleye ışık tutuyor. İşte Mevlâ'nın hilmi ve Resulünün hilmi. Hilm, rıfk ve sabrın pek çok hayırlara sebebiyet verip, çok tehlikelerden, zararlardan koruyacağında nasıl şüphe yoksa; hilmden mahrumiyetin de sertlik ve katılığa yol açıp, bunların da pek çok zarar ve tehlikeye sebep olacağında şüphe yoktur. Şunu unutmamalı ki hilm, her

¹ yumuşaklık, yavaşlık, tatlılık, nezaket

² Buharî, Müslim

³ Al-i İmran:159

⁴ Suyûtî, Cami'us-Sağîr, 1,12

saadetin, huzurun kaynağıdır. Hilm, rıfk ve sabır ehli olanlar iki cihan saadetine erer ve Rabbin rıza ve merhametine nail olurlar. Mümin, hilm ve rıfka, diğer güzel pek çok vasıf gibi sahip olmalı iken; sertlik, kabalık ve acelecilikten –şeytanî vasıflar olmalarından ötürü- o derecede sakınmalıdır. Allah (c.c), Halîmdir, Halîm sıfatını kullarında görmek ister.

1) Hilm ve rıfk sıfatları, insanı "Vedûd" isminin tecellisine mazhar eder. Cenab-ı Hakk'ın Halîm ismine mazhar olan ve O'nun re'fet⁵, rahmet ve rıfkına güzel bir ayna olup, tutum ve davranışları ile bu hasletleri yansıtan bir kimse, netice itibariyle Cenab-ı Hakk'ın Vedûd ismi şerifine mazhar olur ve Yüce Allah'ın sevgisini kazanır. Yüce Allah'ın bir kulunu sevmesi ise, o kulun dünyevî ve uhrevî kurtuluşu adına çok mühimdir. Çünkü Yüce Mevlâ, Vedûd ismine mazhar böyle bir kulun gören gözü, duyan kulağı, tutan eli, yürüyen ayağı olup, hayırlı işlerde, hayırlı hizmetlerde onun yardımcısı olacağıının, böylece onu muvaffak kılacağıının ve haramlardan koruyacağıının müjdesini veriyor.

2) Hilm sıfatı insanı Kur'an-ı Kerîm'in övgüsüne mazhar eder. Allah Teâlâ, "Rahmân'ın (has) kulları onlardır ki, yeryüzünde tevazu ile yürürler ve kendini bilmez kimseler onlara laf attığında (incitmeksizin) "Selam!" derler (geçerler)"⁶ buyurarak, bu vasıfta olanları övüyor, haddini bilmezlerle münakaşa etmezler ve onlardan gelen ezalara tahammül ederler, diyor.

3) Hilm ve rıfk hasleti, insanı cemaat ferdi yapar. Evet, ancak hilm ve rıfk sahibi kimselerdir ki cemaat içinde yerini alırlar ve karşılaştığı her zorluğa göğüs gerer ve sıkıntıları hak uğruna zezem gibi yudumlayarak merhametle, yumuşaklıkla insanların yardımına koşarlar, böylece severler ve sevilirler. Aksine sert, haşin, kaba tabiatlılar kolay kolay hiçbir toplumda ve cemaatte barınmazlar.

4) Hilmin ve rıfkın neticesi ve semeresi, başkalarının kusurlarını affetmektir. Böyle bir haslet ise, kişiye izzet ve şeref kazandırır. Kişinin habibiyet makamına kadar çıkmasına sebep olur. Musa a.s. "Ya Rab, Senin yanında kulların en izzetlisi kimdir?" diye sorunca, Cenab-ı Hakk şöyle buyurdu: "Gücü yettiği zaman bağışlayandır." Bu da demektir ki, başkasının kusurunu affetmek ancak kulun izzetini artırır. Öyleyse affediniz ki Allah sizi izzetli kılsın. Tevazu da ancak kulun yüceliğini artırır. Öyleyse mütevazi olun ki, Allah da sizin mertebenizi yükseltsin. Bu manaları içeren ayet ve hadisler, hilme, rıfka, sabra ne denli ihtiyacımız olduğunu bildiriyor.

5) Hilmin ve rıfkın güzel bir neticesi ve tatlı semeresi de başta Rabb'ül alemin olmak üzere, resuller, melekler, Hak dostları ve dolayısı ile insanlar tarafından seilmeye, değer verilmeye sebep olur. Böylece pek çok hayırlara kaynak olur. Halîm kişi, kırıcı olmadığı için insanlarla iyi bir diyalog içerisinde olur ve imkanları nesbetinde emri bil maruf ve nehyi anil münkerde biiznillah etkili olur.

Evet, başta Asr-ı Saadet olmak üzere bütün asırlarda, İslâm dininin yeryüzünde pek çok kıtada ve sürekli bir şekilde inkişaf etmesinde ve pek çok kimse tarafından hüsn-ü kabul görmesinde elbette ki İslâm'ı temsil eden kimselerin sahip oldukları hilmin, vakarın, ciddiyetin, ağırbaşlılığın, sabrın, rıfkın, hoşgörünün, merhametin ve ziyadesiyle yumuşaklığın rolü pek çoktur. Çünkü insan, sözden çok tutum ve davranışlara, hallere bakar ve ona göre değer verir. En fazla hoş giden hal hiç şüphesiz, halîm, hazımlı, sabırlı, müsamahalı, rıfk sahibi ve hoşgörülü olma halidir.

Hasılı, Yüce Mevlâ'nın bu ismi şerifine mazhar olan bahtiyar mümin, başta arz ettiğimiz gibi Rabbimizin "Vedûd" ismine de mazhar olur, Hak Teâlâ'nın sevgili bir kulu olma derecesine nail olur, dolayısıyla toplumda kendisine ülfet ve ünsiyet edilen ve saygın, değerli bir kişi haline gelir. Her ismi şerif gibi bu ismi şerif te, diğer pek çok esmanın tecellisine sebep olur.

Yüce Mevlâ'dan dileriz, bizleri de ilmi ile gani eyleyip, hilmi ile zinetlendirsin. Âmin.

⁵ merhamet, acımak

⁶ Furkan:63